

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060104

DOM
2021-08-27
Stockholm

Mål nr
M 826-21

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, deldom 2020-11-30 i mål nr M 4188-18, se bilaga A

PARTER

Klagande

Länsstyrelsen i Skåne län
205 15 Malmö

Motpart

AB Sydsten, 556108-2990
Stenyxegatan 7
213 76 Malmö

Ombud: Advokat A Loch advokat J E

SAKEN

Ansökan om ändringstillstånd för täktverksamhet m.m. inom fastigheterna A m.fl. i Lunds kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1712711

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

BAKGRUND

AB Sydsten har tillstånd till täktverksamhet inom fastigheterna A, B och C i Lunds kommun (D). Länsstyrelsen gav den 9 september 2004 tillstånd omfattande uttag av högst 2 miljoner ton berg och morän per år och ett totalt uttag av 25 miljoner ton berg och 0,5 miljoner ton morän (grundtillståndet). Tillståndet gäller till och med år 2024. Bolaget har även tillstånd att leda bort viss mängd yt- och grundvatten så länge brytning av berg sker i täkten (Växjö tingsrätts dom den 1 december 2004 i mål nr M 410-02).

Bolaget sökte år 2018 tillstånd att under 25 år ta ut 45 miljoner ton berg och två miljoner ton morän. Ansökan innebar en viss utvidgning av D. Ansökan avsåg även tillstånd att sänka grundvattennivån samt att leda bort yt- och grundvatten. Bolaget sökte dessutom tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken att bedriva verksamhet som kan påverka Natura 2000-området Knivsås.

Sedan bolaget, under mark- och miljödomstolens handläggning av ansökan om tillstånd till fortsatt täktverksamhet, begärt det lämnade mark- och miljödomstolen genom den överklagade deldomen bolaget tillstånd (ändringstillstånd) att på fastigheten A loss hålla, bearbeta samt transportera ut material från täkten upp till en mängd om högst 1,3 miljoner ton berg utöver den mängd berg som omfattas av länsstyrelsens tillstånd den 9 september 2004 (grundtillståndet). Brytningen ska ske inom ett område i täktens sydöstra del, se domsbilaga. Tillståndet gäller till dess att ett nytt tillstånd får tas i anspråk, dock som längst till den 31 december 2021.

Nordost om den aktuella D ligger Lovénsjön och Natura 2000-området Knivsås med inslag av grundvattenberoende naturtyper. Sydost om täkten ligger Högebjärs naturreservat.

Bolaget har inget tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken (Natura 2000-tillstånd) för verksamheten enligt grundtillståndet. I Växjö tingsrätts dom från år 2004 prövades frågan om påverkan på de starka naturvårdsintressen som finns i täktens närområde. Domstolen ansåg att en möjlig påverkan av vattenverksamheten inte var sannolik.

I den nu överklagade domen har mark- och miljödomstolen ansett att det inte heller för den verksamhet som avses med ändringstillståndet krävs ett Natura 2000-tillstånd.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Skåne län har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska avslå ansökan om ändringstillstånd.

AB Sydsten har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna har i Mark- och miljööverdomstolen anfört bl.a. följande:

Länsstyrelsen i Skåne län

Bolaget har inget Natura 2000-tillstånd för sin verksamhet i D. Inte heller har bolaget yrkat något sådant tillstånd för den verksamhet som avses med bolagets ansökan om ändringstillstånd. Sedan bolaget fick grundtillståndet för täktverksamheten har det skett en påverkan på Lovénsjön i Natura 2000-området. Av bolagets hydrogeologiska undersökning framgår att påverkan på sjön kan ha ett samband med grundvattenbortledningen i täkten. Det har framkommit nya uppgifter om att diabasgångarna mellan täkten och Natura 2000-området inte är så täta som tidigare antagits. Bolagets hydrogeologiska utredning visar att kontakten mellan grundvattnet i berg och i jord ser olika ut inom olika delar av Natura 2000-området. Utredningen visar även att Lovénsjön har betydelse för hydrologin i Natura 2000-området och att avsänkning av grundvattennivån i berg kan fortplanta sig i jord i vissa delar av området. De fuktberoende Natura 2000-naturtyperna och dess arter är beroende av en stabil hydrologi för sitt bevarande. Sammanfattningsvis kan den utökade verksamheten tillsammans med befintlig verksamhet medföra risk för en betydande påverkan på Natura 2000-området.

Den brytning som sker enligt ändringstillståndet sker i riktning mot Högebjärs naturreservat. Tre dammar ligger inom influensområdet för den grundvattensänkning som kommer ske på grund av brytningen enligt ändringstillståndet (damm nr 1, 4 och 5). Avsänkningen i jordlagren och i dessa dammar har inte redovisats. I dammarna har ett antal groddjursarter påträffats, bland annat större vattensalamander och långbensgroda. Bolaget har framfört att damm nr 4 och 1 underlagras av lera och är täta. Den hydrogeologiska undersökningen är emellertid behäftad med brister som Länsstyrelsen och Naturvårdsverket påpekat sedan tidigare. Damm nr 5 underlagras av permeabla jordlager och riskerar därmed att torka ut helt vid en ytterligare grundvattenavsänkning. Fortsatt brytning och avsänkning kan därför stå i strid mot förbuden i artskyddsförordningen (2007:845).

Sydsten AB

Det skedde en nivåsenkning i Lovénsjön mellan åren 2009 och 2011 med omkring 1-2 meter. Tidpunkten för inledningen av denna senkning sammanfaller med tidpunkten för en jordbävning som ägde rum i Skåne den 15 december 2008. Vid samma tidpunkt gick tälkten igenom en diabasgång i nordöstlig riktning. Sedan 2011 har nivån i Lovénsjön varit tämligen stabil. Under denna period har naturvårdsexpertis utfört flera utredningar i Natura 2000-området med syftet att utreda om täktverksamheten haft någon påverkan på dess kärnvärden. Samtliga utredningar har kommit till slutsatsen att inga påvisbara förändringar kunnat iakttagas i de grundvattenberoende naturtyperna i området. Länsstyrelsen har uppdaterat bevarandeplanen för området i december 2018 utan att ange några skillnader av betydelse jämfört med när Natura 2000-området bildades.

För att kunna förutse och minimera konsekvenserna av ett tidsbegränsat tillstånd har bolaget endast sökt tillstånd för en viss del av det befintliga täktområdet enligt grundtillståndet. Den del av täktområdet som denna ansökan avser ligger på avstånd från Natura 2000-området. Därtill kommer att ansökan avser ett brytdjup om +57 meter medan lägsta brytdjup enligt grundtillståndet är +38 meter i östra delen av tälkten och -24 meter i västra delen.

Bolaget har modellerat vilken tillkommande avsänkning som bedöms ske till följd av den tillkommande tidsbegränsade brytningen. Modelleringen visar att ingen ytterligare avsänkning kommer att ske norr om den väg som är belägen mellan tåkten och Natura 2000-området. Gränsen för grundvattenavsänkningens influensområde går ca 200 meter söder om vägen och på ett betryggande avstånd från Natura 2000-området. Modelleringen visar därmed tydligt att ingen ytterligare miljöpåverkan kommer att ske i Natura 2000-området.

Grundvattenavsänkningen till följd av den verksamhet som avses med denna prövning kommer inte att påverka livsmiljöerna i naturreservatet på ett sätt som kan strida mot förbuden i artskyddsförordningen (2007:845). Det finns 5 dammar i naturreservatet som skulle kunna påverkas av verksamheten. Damm nr 2-4 ligger utanför influensområdet för grundvattensänkningen och kommer därför inte att påverkas. Damm nr 1 påverkas inte heller eftersom den är tät. Damm nr 5 håller bara vatten efter kraftig nederbörd under våren och är inget lekvatten för större vattensalamander. Långbensgroda förekommer inte i området och observationen från år 2019 är borttagen från artportalen eftersom fyndet visade sig utgöra en tidigt lekande vanlig groda.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Det krävs tillstånd för att bedriva en verksamhet som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Ett sådant tillstånd får lämnas endast om verksamheten, ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder, inte kan skada den livsmiljö eller de livsmiljöer i området som avses att skyddas. (Se 7 kap. 28 a och b §§ miljöbalken.)

Av den utredning som bolaget har gett in i mark- och miljödomstolen som underlag för sin ansökan om tillstånd till fortsatt täktverksamhet framgår att det har skett en sänkning av Lovénsjön i två steg om sammanlagt ungefär två meter. Nivåförändringen skedde åren 2009-2011. Därefter har nivån i sjön varit stabil. Det anges vidare att det inte kan uteslutas att det är verksamheten i Dalbytäkten som orsakat nivåsenkningen i Lovénsjön samt att sänkningen skedde efter en jordbävning år 2008. I en av bolaget

ingiven hydrogeologisk undersökning anges att diabasgångarna mellan tälkten och den sydöstra delen av sjön är mer genomsläppliga än vad som tidigare antagits.

Mark- och miljööverdomstolen kan konstatera att bolaget ur tälkten redan tagit de massor som grundtillståndet ger rätt till och att den brytning som nu pågår sker med stöd av ändringstillståndet. Brytningen får ske inom ett begränsat område i den sydöstra delen av det befintliga brytningsområdet och som djupast till nivån +57 meter medan brytning i denna del av tälkten enligt grundtillståndet kunnat ske till ett djup av +38 meter.

Utredningen visar enligt Mark- och miljööverdomstolens bedömning att det begränsade uttaget av berg, på den plats och till det brytdjup som gäller för ändringstillståndet, inte bidrar till påverkan på grundvattenförhållandena i Natura 2000-området Knivsås.

Brytområdet gränsar till Högebjärs naturreservat. Den utredning som har getts in i Mark- och miljööverdomstolen ger inte anledning att anta att brytning enligt ändringstillståndet innebär en risk för påverkan i strid med artskyddsförordningen.

Det har sammanfattningsvis inte framkommit skäl för att bifalla överklagandet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 2021-09-24

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv och Lars Olsson, referent, tekniska rådet Yvonne Eklund och hovrättsrådet Petra Bergman.

Föredragande har varit Ylva Svensson.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DELDOM
2020-11-30
meddelad i
Växjö

Mål nr M 4188-18

PARTER

Sökande

AB Sydsten, 556108-2990
Stenyxegatan 7
213 76 Malmö

Ombud: Advokat A L och Advokat J E

SAKEN

Ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till täktverksamhet m.m. och vattenverksamhet inom fastigheterna A m.fl. i Lunds kommun, Skåne län; nu fråga om tillstånd till fortsatt verksamhet inom område som omfattas av gällande tillstånd.

Avrinningsområde: 91/92

Anläggningsid: 31565

DOMSLUT

Tillstånd

Mark- och miljödomstolen lämnar AB Sydsten tillstånd (ändringstillstånd) enligt miljöbalken att på fastigheten A Lunds kommun, inom det område som avgränsats med blå linje på domsbilaga 1, loss hålla, bearbeta samt transportera ut material från täkten upp till en mängd om maximalt 1 300 000 ton berg utöver den mängd berg som omfattas av länsstyrelsens tillstånd av den 9 september 2004 (grundtillståndet). Tillståndet gäller till dess att ett nytt tillstånd får tas i anspråk, dock som längst till den 31 december 2021.

Dok.Id 552428

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.domstol.se/vaxjo-tingsratt		måndag – fredag 08:00–16:00

Villkor

Som villkor för ändringstillståndet ska i tillämpliga delar gälla samtliga de villkor som gäller för grundtillståndet med följande tillägg.

1. Uttag av material får inte ske under nivån +57 meter.

Ekonomisk säkerhet

Grundtillståndets krav på ställande av ekonomisk säkerhet ska omfatta även detta ändringstillstånd.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen, vad avser ansökan om ändringstillstånd, uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken så att den specifika miljöbedömningen kan slutföras.

Verkställighet

Tillståndet får tas i anspråk även om domen överklagas.

TIDIGARE BESLUT

AB Sydsten har tillstånd till att bedriva bergtäktverksamhet på fastigheterna A, B och C i Lunds kommun enligt beslut (dnr 541-57733-02) från länsstyrelsen daterat den 9 september 2004, vilket fastställdes avseende vissa villkor i dom av den 23 december 2005 i mål M 4151-04 och även i dom av den 4 oktober 2006 i mål M 456-06. Miljöprövningsdelegationen meddelade ändringstillstånd enligt miljöbalken avseende uttag av morän genom beslut i ärende 551-13992-2011 av den 5 april 2012.

Sökanden har tillstånd att bedriva vattenverksamhet enligt dom av den 1 december 2004 i mål M 410-02. Tillståndet omfattar bortledning av yt- och grundvatten med befintlig anläggning intill en årlig mängd av högst 850 000 m³, varav söderut maximalt 35 l/s, och västerut maximalt 130 l/s.

ANSÖKAN

AB Sydsten ansöker om tillstånd till fortsatt täktverksamhet och avsänkning av grundvattnet inom ett utvidgat område i befintlig täkt öster om Dalby samhälle, Lunds kommun.

Yrkande om delbeslut

Sökanden yrkar att mark- och miljödomstolen genom delbeslut enligt 9 kap. miljöbalken förordnar att sökanden får rätt att inom det område, i så väl plan som profil, som följer av det nu gällande tillståndet inom fastigheterna A, B och C i Lunds kommun, omgående och under den fortsatta tillstånds-prövningen, loss hålla, bearbeta samt transportera ut material från täkten upp till en mängd om maximalt 1 300 000 ton berg utöver den mängd berg som gäller enligt tillståndet till dess att ett nytt tillstånd får tas i anspråk dock som längst till den 31 december 2021.

Sökanden yrkar vidare att det tidsgränsade tillståndet får tas i anspråk omedelbart.

Bakgrund

Sökanden har den 31 augusti 2018 lämnat in ansökan om tillstånd enligt 9 och 11 kap. miljöbalken till täktverksamhet och för verksamheten nödvändig vattenverksamhet inom fastigheterna A, B och C i Lunds kommun, Skåne län ("Fastigheterna"). Gällande tillstånd från 2004 omfattar uttag om totalt 25 000 000 ton berg och gäller fram till och med den 31 december 2024. Sökanden har ansökt om nytt tillstånd då mängden utbrytbart material inom ramen för detta tillstånd håller på att ta slut.

Prövningen i mark- och miljödomstolen har dragit ut på tiden till följd av att ovanligt många och omfattande kompletterande utredningar behöver utföras beträffande grundvattenpåverkan och sökanden riskerar att hinna bryta ut den kvarvarande mängden berg enligt tillståndet innan ett nytt tillstånd har erhållits.

Omfattning av delbeslut

Sökanden har behov av att under tiden fram till dess att ett nytt tillstånd har vunnit laga kraft bryta eller som längst till och med 31 december 2021, loss hålla, bearbeta samt transportera ut material från tälkten upp till en mängd om maximalt 1 300 000 ton berg utöver den mängd berg som gäller enligt tillståndet. Brytning och bearbetning enligt delbeslutet kommer endast att ske inom redan beviljat brytnings- och verksamhetsområde enligt tillståndet och helt i enlighet med nuvarande brytningsplan. Att så kan ske beror på att den mängd bergmaterial som omfattades av förra ansökan låg väl inom brytningsområdet och var mindre än vad miljökonsekvensbeskrivningen hade utgått från.

Verksamheten kommer även att ske på så sätt att alla villkor som gäller för nu gällande tillstånd innehålls. Verksamheten innebär ingen påverkan på omgivningen utöver vad som redan nuvarande tillstånd medger.

Skäl för delbeslut

Sökanden har ansökt om tillstånd i god tid men många frågor som krävt ytterligare utredning har lyfts i målet. Möjligheten att meddela delbeslut bör tillämpas just för de situationer där av olika skäl tillståndsprövningen har blivit mer omfattande eller komplicerad än vad sökanden på förhand hade kunnat bedöma.

Bolaget bedömer att det finns tillräckligt med material att tillgå inom det brytningsområde som omfattas av tillståndet för att verksamhet ska kunna fortsätta under pågående prövning av det nya tillståndet. Med hänsyn till att verksamheten som ansökan om delbeslut avser är inom samma verksamhets- och brytområde som för tillståndet tillkommer ingen ytterligare miljöpåverkan jämfört med idag tillståndsgivet. Konsekvenserna för motstående intressen av att meddela ett delbeslut är därmed ytterst begränsade eller obefintliga då i princip samma verksamhet kommer att fortsätta under den pågående prövningen. Vidare har den miljöpåverkan som skulle kunna uppstå redan blivit prövad inom ramen för det tillståndet och bedömts tillåtlig.

Delbeslut bör kunna meddelas utan att den fullständiga tillåtlighetsprövningen är genomförd då verksamheten inte kommer att medföra ytterligare påverkan på omgivningen jämfört med tillståndet samt att det föreligger en pågående tillståndsprövning, se bl.a. mål M 3345-05. Precis som i M 3345-05 utgör ansökt delbeslut i praktiken en förlängning av det gällande tillståndet på oförändrade villkor.

Verksamhetens material levereras i stor utsträckning till byggnadsprojekt i Malmö- och Lundregionerna. Ett driftstopp i verksamheten skulle kunna medföra negativa effekter på miljön om de verksamheter som använder materialet i sin produktion måste vända sig till annan leverantör med längre transportsträcka. Därtill riskerar omedelbar materialbrist att uppkomma inom avsättningsområdet eftersom ca hälften av all ballastmaterial levereras från D.

Verksamheten är kritisk för materialförsörjningen i Skåne och tåkten utgör riksintresse för materialförsörjning enligt 3 kap. 7 § miljöbalken.

Sökandens och samhällets skada av ett driftstopp i verksamheten och de negativa effekterna på miljön till följd av längre transportsträckor måste anses väga tyngre än de begränsade konsekvenser som kan uppstå av att meddela beslut om tillstånd att få fortsätta verksamheten under tillståndsprövningens gång. Det saknas skäl för ett annat utfall vid en proportionalitetsbedömning. Sammanfattningsvis föreligger det tillräckliga skäl för att meddela ett delbeslut som det sökanden yrkar.

För att förhindra driftstopp i verksamheten finns anledning att meddela beslut härom med omedelbar verkställighet.

INKOMNA YTTRANDEN

Naturvårdsverket anför följande.

Det saknas underlag som redogör för på vilket sätt det yrkade tidsbegränsade tillståndet inte påverkar omgivningen utöver vad nuvarande tillstånd medger. Det saknas därmed förutsättningar för att ta ställning till bolagets yrkande om delbeslut.

Sveriges Geologiska Undersökning, SGU, anför följande.

En god och tillräcklig materialförsörjningen i Skåne är viktig för att det regionala byggandet ska kunna möta de dagsaktuella och de framtida samhällsbehoven. SGU anser därför att täktverksamheten i A m.fl. kan erhålla ett tidsbegränsat tillstånd, ett utvinningstillstånd som gäller till dess att ett nytt tillstånd får tas i anspråk. Detta förutsätter att verksamheten kommer att ske på så sätt att alla villkor som gäller för det nu gällande tillståndet innehålls.

Länsstyrelsen i Skåne län anför följande.

Länsstyrelsen avstyrker bolagets yrkande om ett tidsbegränsat tillstånd i den del som avser losstagning av nytt material. Länsstyrelsen tillstyrker att redan befintligt losstaget material ska få bearbetas och transporteras ut från tåkten.

För ca 10 år sedan noterades att vattennivån i Lovénsjön inte längre bräddade över utloppet i norra änden utan sjönk successivt till en ny nivå 2-3 meter lägre än tidigare. Orsaken till detta har inte kunnat fastställas. Diabasgången mellan täkten och Lovénsjön har tidigare bedömts vara förhållandevis tät. Bolaget har, inför ansökan om ny täktverksamhet, utfört kompletterande hydrogeologiska undersökningar (Kompletterande hydrogeologiska undersökningar, daterad 2020-03-27) för att närmare utreda påverkan på grundvattennivån. Resultatet av provpumpningen visar en avsänkning i berg i sydöstra delarna av Natura 2000-området och att de avskärmade diabasgångarna mellan bergtäkten och den sydöstra delen av Lovénsjön är mer genomsläppliga än vad som antagits i tidigare undersökningar. Undersökningen visar även att grundvattennivån har stor betydelse för bevarandet av livsmiljöer och arter inom Natura 2000-området.

Länsstyrelsen anser att bolagets hydrogeologiska utredning ger stöd till att anta att den befintliga verksamheten har haft större inverkan på avsänkningen i Lovénsjön än vad som tidigare har antagits, och att denna sänkning tydligt indikerar en avsänkning även av grundvattenakvifären för området. Det krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område (7 kap. 28 a § miljöbalken). Enligt Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:17) om Natura 2000 till 7 kap. miljöbalken samt till förordningen (1998:1252) om områdesskydd m.m. bör det med verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område avses varje aktivitet, tillfällig eller långvarig, i eller utanför området, som medför risk för en negativ påverkan av betydelse för miljön i Natura 2000-området. Bolaget har inte yrkat på att delbeslutet ska förenas med tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken. Det saknas dessutom konkreta stöd för att den tillfälliga verksamheten inte skulle påverka Natura 2000 området negativt i förekommande fall och skyddsåtgärder för att i så fall undvika skada. Länsstyrelsen kan således inte tillstyrka yrkandet mer än i de delar som avser bearbetning och utleverans av redan losstaget berg.

Länsstyrelsen anser att det finns anledning, utifrån de uppgifter som framkommit bl.a. gällande diabasgångarnas täthet och de ändrade antagandena, att ifrågasätta och utreda hur befintlig verksamhet har påverkat och påverkar Natura 2000-området genom avsänkning av grundvattennivån. Länsstyrelsen kan inte tillstyrka ett tidsbegränsat tillstånd inom befintligt område utan att detta är klargjort.

I bolagets skrivelse, daterat den 10 september 2020, punkt C2, drar bolaget slutsatsen att *”Det hydrauliska försök (provpumpning) som utförts för att efterlikna förhållanden för utbyggd bergtäkt visar ingen nivåpåverkan i jordlagren. Av detta dras slutsatsen att nivåpåverkan i jord inte uppkommit eller är mycket begränsad av täktverksamheten hittills”*. Länsstyrelsen ifrågasätter riktigheten av denna slutsats. I bolagets egen hydrogeologiska utredning framgår bl.a. *”I slänten norr om Lovénssjön övergår berggrundmagasinet från att vara öppet till att vara slutet. I denna del av Natura 2000-området bedöms jordlagren att förses med vatten dels från nederbörd/yttligt jordgrundvatten och dels från grundvatten från underliggande bergmagasin. Inom detta område kan enförändring av trycknivån i berg påverka vattennivån i jordlagren”*. Länsstyrelsen kan inte tolka detta på annat sätt än att förhållandet och kontakten mellan grundvattnet i berg och i jord ser olika ut i inom olika delar av Natura 2000-området, vilket även bolaget framfört. Att ingen sänkning i jordlagren har konstaterats under provpumpningen i ett område utesluter således inte risken att det sker eller har skett en avsänkning i andra delar av Natura 2000-området.

Länsstyrelsen vill bemöta den slutsats som bolaget framför i punkt C6 i sitt yttrande, d.v.s. påståendet att Länsstyrelsen inte anser att nuvarande verksamhet kräver ett Natura 2000-tillstånd. Länsstyrelsen utförde tillsyn på verksamheten år 2010-2012 med anledning av avsänkningen av Lovénssjön (dnr 535-15915-10). Tillsynen utfördes genom tillsynsbesök samt genom att bolaget fick redovisa information. Bolaget skickade bl.a. in sitt kontrollprogram och uppgifter om mängd bortpumpat vatten. I bolagets skrivelse daterat den 18 januari 2011 bestrids att det är täktverksamheten som har orsakat sjunkade vattennivåer i Lovénbrottet. I skrivelsen hänvisas bl.a. till att det troligtvis finns tre hela diabasgångar mellan

brytningsområdet och Lovénsjön. Bolaget skriver följande, ”*Ingen av dessa diabasgångar skall dock genomborras varför risken för läckage är i stort sett obefintlig*”. Länsstyrelsen avslutade tillsynsärendet utifrån att det inte gick att säkerställa vad som orsakat avsänkningen bl.a. utifrån den redovisning och de antaganden som bolaget förde fram.

Länsstyrelsen fick i samband med mark- och miljödomstolens föreläggande, daterat den 7 april 2020, aktbilaga 107, ta del av den kompletterande hydrogeologiska undersökning som bolaget utfört. Den hydrogeologiska undersökningen visar tydligt att bolagets tidigare antaganden, om diabasgångarnas täthet, inte längre är aktuella. Bolagets slutsats att länsstyrelsen inte anser att verksamheten kräver ett Natura 2000-tillstånd utifrån att myndigheten, än så länge, inte har krävt att bolaget ska vidta åtgärder anser länsstyrelsen inte är korrekt. Förändrad information medför förändrade ställningstaganden.

Det är också fortfarande oklart vilken ytterligare påverkan, utifrån ytterligare inläckage, det tillfälliga tillståndet kan komma att få på Högebjärs naturreservat och de skyddade arterna där.

Miljönämnden i Lunds kommun anför följande.

Miljönämnden tillstyrker ansökan om tillfälligt tillstånd inom redan beviljat brytnings- och verksamhetsområdet, under förutsättning att tillståndet begränsas så att brytning inte får ske under den nuvarande täktbotten.

J -G F , D och E anser att ansökan om tidsbegränsat tillstånd ska avvisas.

K F och P -O F , F anser att ansökan om ett utökad tidsbegränsat tillstånd avslås.

R H , G anser att ett tidsbegränsat tillstånd inte ska beviljas.

N K , I K , H och R K , I motsätter sig att tillstånd lämnas för en begränsad tid inom nuvarande täktområde.

S L , J anför följande.

När tillståndet går ut 2021 ska verksamheten upphöra. Inget tillstånd ska ges för att bryta berg. Detta på grund av att människor, djur och växter tar en betydande skada. På längre sikt innebär detta en förödande inverkan på naturen och är ej förenligt med 7 kap. 28 § miljöbalken.

M T och K T , K motsätter sig starkt ett tidsbegränsat utökat tillstånd till täktverksamheten. Vattentillförseln vid deras fastighet är redan påverkad. Deras brunnar (dricksvatten och bergvärme) och trädgårdsdamm har sänkt vattennivå jämfört med tidigare år.

AB Sydsten (sökandebolaget) anför i bemötande följande.

Det kan noteras att flera av de inkomna yttrandena innehåller argument för att tidsbegränsat tillstånd inte ska beviljas på grund av att man ska invänta det slutliga tillståndet samt att ett tidsbegränsat tillstånd skulle bana ett snabbspår till ett slutligt tillstånd. Sökanden instämmer inte i denna bedömning och anser att möjligheten att meddela ett delbeslut enligt det yrkade är avsett att användas i situationer som just denna, då det finns skäl att låta verksamheten fortsätta under pågående tillståndsprovning. Hur delbeslutet skulle kunna innebära påverkan på provningen av ansökan har inte redovisats, men påståendet är direkt långsökt. Dessa yttranden kommer därmed inte bemötas närmare.

Lunds kommun anser att ansökan kan beviljas om det sker inom den nuvarande täktbotten. Ansökan om tidsbegränsat tillstånd innefattar endast den nuvarande täktbotten. Att kommunen har tillstyrkt ansökan ger stöd åt att det tidsbegränsade tillståndet inte innebär en vidare påverkan på miljön än dagens verksamhet.

Naturvårdsverkets ståndpunkt kan endast grunda sig på en missuppfattning om vad som yrkats, då detta uttryckligen begränsar sig till verksamhet inom ramen för vad som redan tillståndsgivits enligt nuvarande tillstånd.

Miljökonsekvenser

Med hänsyn till att verksamheten som ansökan om delbeslut avser är inom samma verksamhets- och brytområde som för dagens verksamhet tillkommer ingen ytterligare miljöpåverkan jämfört med den verksamhet som bedrivs idag.

Konsekvenserna för de motstående intressena är därmed kraftigt begränsade eller obefintliga då det är samma verksamhet, på samma plats. Vidare har den miljöpåverkan som skulle kunna uppstå redan blivit prövad inom ramen för det nuvarande tillståndet och då bedömts tillåtlig.

Då det är samma verksamhet som avses bedrivas kommer även miljöpåverkan att vara densamma. Detta innebär att de villkor som gäller för nuvarande verksamhet kommer att innehållas och att det som framförs angående buller och trafikrörelser har redan prövats och bedömts genom tidigare beviljat tillstånd.

Den nivån som Lovénsjön har idag kommer att bibehållas och det föreligger ingen risk för påtaglig skada genom den begränsade brytning som sökanden ansöker om genom detta tidsbegränsade tillstånd. Bolaget avser därtill endast att bryta i en viss del av tänken under det begränsade tillståndet. Vidare bedöms ca 40 % av den yrkade mängden finnas på pall 1 d.v.s. på nivån +75 - +93 meter och resterande mängd på pall 2 d.v.s. +57 - +75 meter. Det är således inte fråga om någon omfattande brytning då all brytning kommer att kunna ske i de översta pallarna vilket kraftigt begränsar påverkan på grundvattenförhållandena för åtgärden.

Noteras bör även att all brytning även kommer att ske söderut i motsatt riktning från Natura 2000-området. Även denna omständighet gör att påverkan på omkringliggande miljö minimeras.

Skulle verksamheten inte få bedrivas fram till nytt tillstånd beviljas kan detta tvärtom medföra negativa effekter på miljön, då verksamhetens material levereras

till byggprojekt i Malmö- och Lundregionerna. Ett produktionsstopp skulle innebära att material måste transporteras väsentligt längre sträckor för att nå dessa byggnadsprojekt, med ökad påverkan på klimatet som följd. Därtill riskerar en omedelbar materialbrist att uppkomma inom avsättningsområdet eftersom cirka hälften av all ballastmaterial i detta avsättningsområde levereras från D.

Det föreligger således förutsättningar att bevilja det tidsbegränsade tillståndet.

Påverkan på Natura 2000-området

Länsstyrelsen har framfört att redan den verksamhet som delbeslutet ska omfatta kräver ett Natura 2000-tillstånd då den kan medföra en risk för en negativ påverkan av betydelse för området. Vilken påverkan det är frågan om utvecklas inte utan länsstyrelsen gör endast ett svepande antagande om att "*Undersökningen visar att grundvattennivån har stor betydelse för bevarandet av livsmiljöer och arter inom Natura 2000-området.*" Förvisso är vissa av Natura 2000-områdets naturtyper grundvattenberoende, men sökanden delar inte uppfattningen att verksamheten enligt ansökan om delbeslut kan ha betydelse för grundvattnet inom Natura 2000-området.

Sökanden har utfört omfattande utredningar angående grundvattenförhållandena och framfört följande slutsatser. Grundvattennivån inom delar av Natura 2000-området i berg är påverkat av täktverksamheten, dock har inte en nivåförändring i berg i sig någon påverkan på växt- och djurliv d.v.s. på de värden som området utpekats för att skydda. För att detta ska ske krävs att denna nivåpåverkan fortplantas till jordlagren. Det hydrauliska försök (provpumpning) som utförts för att efterlikna förhållanden för utbyggd bergtäkt visar ingen nivåpåverkan i jordlagren. Av detta dras slutsatsen att nivåpåverkan i jord inte uppkommit eller är mycket begränsad av täktverksamheten hittills. Nuvarande förhållanden innebär således inte någon risk för skada på livsmiljöerna eller arterna i Natura 2000-området.

I detta sammanhang bör upprepas att den tillkommande brytningen kommer att ske på pall 1 och pall 2 i en riktning bort från Natura 2000-området. Någon tillkommande påverkan på grundvattenförhållandena i riktning mot Natura 2000-området kan därmed inte uppkomma.

Omständigheten att områdets livsmiljöer och arter hittills är opåverkade av verksamheten styrks av de inlämnade inventeringar som har gjorts under flera år i följd samt den uppdaterade bevarandeplan för området som utförts av länsstyrelsen. Ingen av dessa undersökningar kan påvisa någon påverkan på området.

I sammanhanget bör nämnas att länsstyrelsen varit väl medveten om den avsänkning som påbörjades 2009 och har därtill då förändringar uppstod ålagt sökanden att inkomma med information angående de avsänkta nivåerna i Lovénsjön vilket också gjordes av sökanden. Länsstyrelsen bedömde genom beslut den 21 juni 2012 att det i nuläget inte går att avgöra vad som orsakat den sänkta vattennivån i Lovénsjön. Vattennivån har sedan dess varit tämligen konstant.

Vattennivån i Lovénsjön har således varit väl känd för länsstyrelsen och om det befarats att det fanns risk för skada på Natura 2000-området borde länsstyrelsen agerat, eller t.o.m. haft en skyldighet att agera tillsynsvägen i frågan. Så har dock inte skett vilket inte kan bedömas på annat sätt än att länsstyrelsen inte bedömer att nuvarande verksamhet påverkar Natura 2000-området eller kräver ett Natura 2000-tillstånd.

Den verksamhet som omfattas av yrkandet om ett tidsbegränsat tillstånd förändrar inte förhållandena i Natura 2000-området. Då sökanden har visat att det inte finns någon risk för påverkan under nuvarande förhållanden krävs det inget Natura 2000-tillstånd för åtgärden.

Söder om bergtäkten i området kring Högebjär kan den yrkade mängden berg ge en liten men i sammanhanget betydelselös tillkommande påverkan på grundvatten-

nivåerna i berg jämfört med dagens redan påverkade förhållanden. Grundvattennivån norr om bergtäkten i området kring Lovénsjön kommer inte att påverkas alls.

Sedan 2013 visar utförda mätningar på stabila förhållanden nordost om täkten och att någon avsänkning i och omkring till Lovénsjön inte tillkommit under perioden.

Länsstyrelsen har i sina påståenden och farhågor således utgått från helt felaktiga premisser. Vad länsstyrelsen lyfter fram från den hydrogeologiska utredningen är en bedömning från ett eventuellt scenario vid en fullt utbruten täkt enligt tidigare förstahandsyrkande (inkl. det östra området) och att en sådan brytning skulle kunna medföra en avsänkning av vattennivån i Lovénsjön. Den är således varken tillämpbar på nuvarande förhållanden eller för den miljöbedömning som ska utföras inom ramen för detta yrkande avseende delbeslutet.

Sökanden anser att de utredningar som har utförts har klarlagt att det inte finns någon påverkan från nuvarande verksamhet som skulle medföra ett krav på ett Natura 2000-tillstånd. Genom att bryta i en riktning som utesluter en ytterligare påverkan på grundvattenförhållandena i riktning mot Natura 2000-området kräver denna åtgärd inte heller något sådant tillstånd.

Angående Högebjär naturreservat kvarstår sökandens slutsatser att i de småvatten belägna närmast täkten är det redan ett avstånd mellan dammarna och grundvattennivåerna i berg, att en ytterligare begränsad påverkan på grundvattennivån inte har någon påverkan på dammarna eller dess livsmiljöer. Vidare kommer ingen ny mark att tas i anspråk till följd av den yrkade mängden. Således innebär vad som yrkas ingen risk för påverkan på de skyddade arterna i Högebjär.

Sammanfattande slutsatser

Sökanden har begränsat sitt yrkande på sådant sätt att det helt och fullt kommer att ske inom redan tillståndsgivet område. Vidare är den ytterligare brytningen förlagd på en plats inom brytningsområdet som medför minimal ytterligare påverkan på omgivningen och utesluter en påverkan på grundvattenförhållandena i riktning mot

Natura 2000-området. Länsstyrelsen har felaktigt tolkat vad sökanden har angivit om de hydrogeologiska förutsättningarna i Natura 2000-området med avseende på nuvarande påverkan, påverkan till följd av det nu yrkande och eventuell påverkan vid fullt utbruten täkt enligt förstahandsyrkandet.

Sökandens slutsatser till följd av provpumpningen och övriga utredningar är att ingen påverkan har skett på Natura 2000-området som kräver ett Natura 2000-tillstånd. Ingen ytterligare påverkan på grundvattenförhållandena riskerar att ske enligt det nu yrkade. Vidare riskerar inte heller några livsmiljöer för skyddade arter att påverkas av yrkandet. Det föreligger således förutsättningar för att bifalla sökandens yrkande om tidsbegränsat tillstånd.

DOMSKÄL

Slutlig miljöbedömning - tillåtlighet

Mark- och miljödomstolen bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen, såvitt avser yrkandet om delbeslut, uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken. Därmed kan den specifika miljöbedömningen slutföras.

Nuvarande tillstånd gäller till utgången av år 2024. Vid tillståndsprövningen har även bedömts täktens påverkan på miljön i det i nordost om täkten belägna Natura 2000-området. Bolagets yrkande innebär att ytterligare bergmaterial får tas ut inom det tillståndgivna området. Uttaget ska ske inom en avgränsad yta i täktområdets sydöstra del, och som lägst till nivån på pall 2 (+57 - +75 meter). Mark- och miljödomstolen finner inte skäl att ändra tidigare bedömning att detta uttag inte på ett betydande sätt kan påverka Natura 2000-området. Hinder mot tillstånd föreligger därför inte enligt 4 kap. 8 § miljöbalken.

Mark- och miljödomstolen bedömer att hinder mot tillstånd inte heller föreligger enligt de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken eller mot balkens bestämmelser i övrigt. Därvid har särskilt beaktats eventuell tillkommande påverkan på Högebjärs naturreservat. Bolagets yrkande ska därför bifallas.

Sökanden har som skäl för sitt yrkande om omedelbar verkställighet anfört som grund att det är för att förhindra driftsstopp. Som huvudregel gäller att verksamhetsutövaren måste vänta på att tillståndet får laga kraft innan det kan tas i anspråk. Mark- och miljödomstolen kan dock enligt bestämmelserna i 22 kap. 28 § miljöbalken förordna att tillståndet ska gälla även om det överklagas. I detta fall är det fråga om en befintlig täkt med ett befintligt tillstånd som ska förlängas i tid. Därtill pågår en prövning av ett helt nytt tillstånd för täktverksamheten. Mark- och miljödomstolen bedömer att det finns skäl att medge yrkandet om verkställighetsförordnande.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-01)

Överklagande senast den 21 december 2020.

Marie Gerrevall

Bertil Varenius

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Marie Gerrevall, ordförande, och tekniska rådet Bertil Varenius samt de särskilda ledamöterna Torbjörn Brorson och Lars Wennerstål.